

ПОСТАТІ, ПОДІЇ, ПОВІДОМЛЕННЯ

Дем'янчук П. М., Гулик С. В.,
Заблоцький Б. Б., Гавришок Б. Б.

ДО 75-РІЧЧЯ МИРОСЛАВА СИВОГО

У лютому 2025 року виповнилось 75 років від дня народження та 55 років виробничої, науково-дослідної, педагогічної та громадської діяльності доктора географічних наук, кандидата геолого-мінералогічних наук, професора кафедри географії та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Мирослава Яковича Сивого.

Мирослав Якович народився 16 лютого 1950 р. в с. Клебанівка Підволочиського (зараз Тернопільського) району Тернопільської області. У 1965 р. закінчив Клебанівську восьмирічну школу, а в 1967 р. – Тернопільську СШ № 6. У цьому ж році вступив до Львівського державного університету ім. І. Франка на геологічний факультет, який закінчив у 1972 р. за спеціальністю “геологія і розвідка родовищ корисних копалин”.

Після закінчення університету був скерований на роботу в трест “Уралвуглерозвідка” (м. Челябінськ), де займався дорозвідкою шахтних полів Кизеловського кам’яновугільного басейну на Північному Уралі. Пройшов шлях від техника до дільничного геолога.

В 1974-1977 рр. М. Сивий навчався в очній аспірантурі при відділі геології вугілля Інституту геології та геохімії горючих копалин АН УРСР у Львові (науковий керівник – доктор геолого-мінералогічних наук, професор В. О. Кушнірук). У 1980 р. в Дніпропетровському Гірничому інституті ім. Артема успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: “Особливості регіонального метаморфізму вугілля Львівсько-Волинського басейну”. У 1982 р. за цикл робіт “Метаморфізм вугілля Львівсько-Волинського басейну” став лауреатом Львівської обласної премії для молодих вчених в галузі науки, техніки і виробництва (І місце). Після захисту дисертації працював у відділі геології вугілля на посаді молодшого наукового співробітника, опублікував у співавторстві з Є. Бартошинською, С. Биком та А. Муромцевою монографію “Вугленосні формації південно-західної окраїни Східно-Європейської платформи” (1983).

У 1982 р. Мирослав Якович почав працювати на кафедрі географії Тернопільського педагогічного інституту на посаді старшого викладача, а у 1988 р. – на посаді доцента. В листопаді 2005 р. у Львівському національному університеті ім. І. Франка захистив докторську дисертацію на тему: “Теорія і практика конструктивно-географічного аналізу мінерально-сировинних ресурсів Подільського регіону” (науковий консультант – д. геогр. н., проф. І. П. Ковальчук). В листопаді 2006 р. рішенням ученої ради Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка призначений на посаду професора кафедри фізичної географії, в липні 2008 р. – на посаду завідувача цієї кафедри (нині – кафедра географії та методики її навчання), яку обіймав до липня 2020 р.

Результатом його багаторічних досліджень стали монографії: “Мінерально-ресурсний потенціал Тернопільської області” (у співавторстві з В. Кітурою, 1998), “Мінеральні ресурси Поділля: конструктивно-географічний аналіз та синтез” (2005), “Природні умови та ресурси Тернопільщини” (за ред. М. Сивого та Л. Царика, 2011), “Мінеральні ресурси України” (співавтори – І. Паранько, Є. Іванов, 2013), “Географія Тернопільської області”: монографія в двох томах: Т. 1: Природні умови та ресурси; Т. 2: Населення. Господарство (у співавторстві, 2020), “Мінерально-сировинні ресурси Тернопільщини: сучасний стан освоєння, перспективи” (співавтори – В. Кітура, Б. Гавришок, Т. Кітура, 2022), “Мінерально-сировинний потенціал Хмельниччини: сучасний стан освоєння, перспективи” (співавтори –

Б. Гавришок та П. Дем'янчук, 2023) тощо.

Вагоме місце в доробку проф. М. Сивого займають історико-географічні та краєзнавчі студії. З історико-географічних досліджень професора М. Сивого відомі аналітичні розвідки про праці В. Кубійовича, а також про історичні особливості вивчення та освоєння мінеральних ресурсів Поділля, геолого-геоморфологічні дослідження Подільських Товтр тощо. У співавторстві з Б. Гавришком ним опубліковано дві монографії краєзнавчого змісту (“Особливості природокористування в Подільських Товтрах”, 2015, “Ресурсний потенціал Тербовлянщини”, 2018).

М. Сивим опубліковано також майже два десятки статей (чи тез), які стосуються окремих аспектів викладання дисциплін геолого-географічного циклу у вищій школі, проведення польових практик, екологічних пріоритетів географічної освіти тощо.

Незважаючи на широку палітру наукових зацікавлень професора М. Сивого, все ж пріоритетним напрямком досліджень є застосування конструктивно-географічного підходу до вивчення мінерально-сировинної бази України та проблем, які супроводжують експлуатацію родовищ корисних копалин у гірничопромислових регіонах країни. З цієї проблематики лише за останні п'ять років ним одноосібно та спільно із співробітниками кафедри і колегами з інших закладів вищої освіти підготовлено розділи до 7 колективних англomовних монографій, виданих у різних країнах світу, опубліковано 11 статей в періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах Scopus і Web of Science, та 14 статей і тез доповідей – у фахових вітчизняних часописах та матеріалах наукових форумів різного рангу.

За час роботи в університеті професором М. Сивим підготовлено (у співавторстві з Й. Свинком) низку україномовних підручників та посібників з геології для студентів географічних, біологічних та хімічних спеціальностей вищих навчальних закладів (вперше в Україні), виданих з грифом МОН України, серед яких “Геологія з основами палеонтології” (Вища школа, 1995), “Лабораторний практикум з геології з основами палеонтології” (Віпол, 1997), “Геологія” (Либідь, 2003), “Геологія. Практикум” (Либідь, 2006), “Геологія з основами геохімії та палеонтології” (2011). Ці підручники й посібники використовуються в усіх профільних закладах вищої освіти України. Вченим підготовлено також навчальні посібники для студентів будівельних спеціальностей закладів вищої освіти – “Основи інженерної геології” (2013) та “Інженерна геологія і основи механіки ґрунтів” (2016), навчальні посібники для географічних і геологічних спеціальностей закладів вищої освіти – “Палеогеографія” (2014), “Основи й методи наукових досліджень в фізичній географії” (у співавторстві, 2014), “Географія мінеральних ресурсів України” (2015), “Регіональна фізична географія поверхні Землі”: в 4-х ч. (у співавторстві, 2018-2020). У співавторстві з П. Дем'янчуком підготовлено підручники “Геологія з основами геоморфології” (2021), “Основи палеогеографії” (2022) та навчальний посібник “Геологія з основами гідрогеології” (2024) – для географічних, геологічних та екологічних спеціальностей закладів вищої освіти.

Загалом науковий доробок вченого налічує 370 наукових і навчально-методичних публікацій, у тім числі 22 монографії, 6 підручників і 18 навчальних посібників для вищої школи, статті у наукових часописах (категорії А і В), Тернопільському енциклопедичному словнику, тези доповідей у збірниках матеріалів наукових форумів різного рангу, довідкові видання.

На географічному факультеті проф. М. Сивий викладає курси “Геологія”, “Геологія з основами геоморфології”, “Геологія з основами гідрогеології”, “Палеогеографія”, “Географія мінеральних ресурсів України”, “Екологічна геологія”, “Землелогія”.

Проф. М. Сивий активно провадить науково-педагогічну роботу. Під його науковим керівництвом захистили кандидатські дисертації аспіранти кафедри Б. Гавришок (2013 р.), О. Семенген (2014 р.) і Т. Капуста (2025 р.); завершують свої дисертаційні дослідження В. Царик і Н. Пантелеєва. Був головою кількох разових спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Під час захистів низки дисертацій був опонентом і рецензентом.

Мирослав Якович веде активну рецензійну, редакторську роботу (головний редактор наукового часопису “Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Географія” та член

редколегії журналу “Екологічна безпека й збалансоване природокористування”). Вчений є членом Наукового товариства ім. Шевченка, членом Українського географічного товариства, членом Спілки геологів України.

За багаторічну сумлінну працю, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів, плідну науково-педагогічну діяльність проф. М. Сивого нагороджено різними відзнаками та присвоєно почесні звання. У 2004 р. нагороджений ректоратом Тернопільського національного педагогічного університету ім. В.Гнатюка Дипломом II ступеня за кращу монографію 2004 року “Мінеральні ресурси Поділля: конструктивно-географічний аналіз і синтез”, у 2007 році – Міністерством освіти і науки України Почесною Грамотою Міністерства, у 2012 р. – Грамотою Тернопільської обласної державної адміністрації. У грудні 2019 року вчений отримав Диплом академіка Національної академії наук вищої освіти України по відділенню наук про Землю. Тоді ж за цикл робіт з географії мінеральних ресурсів України його було нагороджено Академією медаллю імені Ярослава Мудрого. У 2020 р. за вагомий внесок у розвиток сфери освіти і науки нагороджений МОН України нагрудним знаком “Відмінник освіти”. У цьому ж році удостоєний ректоратом Почесної відзнаки “Гордість ТНПУ”. У 2024 р. нагороджений дипломом “Краще видання року” (1 місце) за підручник “Основи палеогеографії”, підготовлений спільно з П. Дем’янчуком. У 2025 р. ГО Національна академія наук Вищої освіти України нагородила М. Сивого медаллю імені Івана Пулюя.

Свій ювілей Мирослав Якович зустрічає сповненням життєвих сил та нових творчих планів і проєктів, спрямованих на подальший розвиток географічної освіти в Україні. Сьогодні, у свої 75 років, він залишається прекрасним викладачем і учителем для студентів, шанованим колегою для викладачів, взірцем відповідального ставлення до своїх обов’язків, діяльним у науковій і громадській роботі. Тож дай Боже, щоб таких Людей і Учителів в Україні було якомога більше. Міцного здоров’я Вам Мирославе Яковичу, невичерпної енергії і подальшої плідної праці на благо України!

**МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ ДО ЮВІЛЕЮ ГЕОГРАФІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. В. ГНАТЮКА**

15-16 травня 2025 року, з нагоди 35-ти ліття географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, відбулася IV-та Міжнародна науково-практична конференція «Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки». Співorganizаторами наукового форуму виступили Українське географічне товариство та традиційний міжнародний партнер факультету – Пряшівський університет (Словаччина).

Рис.1. Вітальне слово до учасників конференції ректора університету проф. В.П.Кравця

До участі в конференції зголосилося близько ста науковців, практиків, фахівців в сфері місцевого самоврядування, які представляли Польщу, Словаччину, Румунію та Грузію, заклади вищої освіти України – Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Львівський національний університет ім. І. Франка, Карпатський національний університет ім. В. Стефаника, Херсонський державний університет, Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, Уманський національний університет, Ужгородський національний університет, Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького, Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, Західноукраїнський національний університет, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Волинський національний університет ім. Л. Українки, Національний університет «Львівська політехніка», Інститут географії Національної академії наук України, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Національний університет водного господарства та природокористування, а також Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області, загальноосвітні заклади Виноградівської міської ради, Кам'янець-Подільське позашкільне навчально-виховне об'єднання, Природний заповідник «Медобори».

З вітальними словами до учасників конференції звернувся Володимир Кравець, в.о. ректора Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, проф., академік НАПН України, Заслужений працівник освіти України. У вітальній сесії також виступили Євгенія Маруняк, директор Інституту географії НАН України ст. наук. співробітник, член-кореспондент НАН України, Олександр Петровський, директор Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, Ігор Вітенко, заступник директора з науково-методичної роботи та міжнародного співробітництва Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, Ігор П'ятківський, заступник начальника управління – начальник відділу збереження та збалансованого використання природних ресурсів, відновлення екосистем управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної військової адміністрації, Костянтин Мезенцев, завідувач кафедри економічної та соціальної географії Київського національного університету ім. Т. Шевченка, Дмитро Шушпанов, завідувач відділу демографічного моделювання та прогнозування, Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України, Мирослав Заячук, декан географічного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича; Ігор Пилипенко, декан факультету біології, географії і екології Херсонського державного університету, Євген Іванов, завідувач кафедри конструктивної географії і картографії Львівського національного університету ім. І. Франка, Ігор Касіяник, завідувач кафедри географії та методики її викладання Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Роман Сливка, доцент кафедри географії та природознавства Карпатського національного університету ім. В. Стефаника, Любомир Царик, завідувач кафедри геоecології та гідрології, перший декан географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.

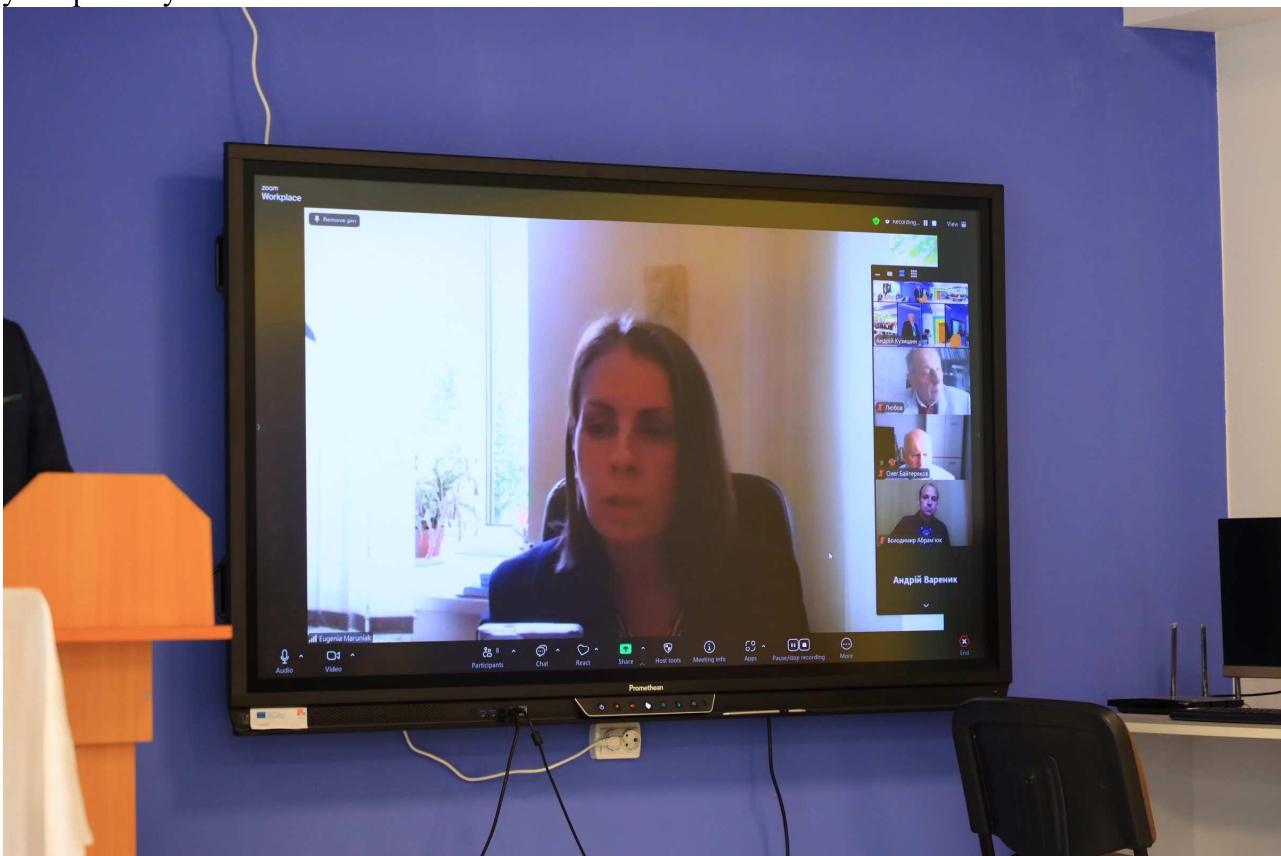

Рис.2. Виступ директора інституту географії НАН України член-кореспондента НАНУ, проф. Євгенії Маруняк

Була також озвучена вітальна адреса від ректора Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Володимира Бугрова на ім'я ректора ТНПУ ім. В. Гнатюка Володимира Кравця щодо ювілею географічного факультету.

Рис.3. Загальне фото учасників конференції

Проблематика доповідей в черговий раз підкреслила міждисциплінарність наукових вишукувань в царині географічної, екологічної, туризмологічної науки, а також в системі наук про Землю. Було піднято питання щодо світового досвіду і європейської практики інтеграції географічних, туризмологічних, екологічних досліджень та досліджень в сфері наук про Землю з фундаментальними науковими напрямками, проблеми висвітлення історії та персоналій в географії, туризмології, екології та науках про Землю, висвітлено основні тенденції інтеграційних процесів в еколого-географічних дослідженнях, презентовано суспільно-географічні та природничо-географічні дослідження територіального розвитку, туризмологічні студії в сучасному науковому просторі, актуальні питання в сфері наук про Землю, проблеми оптимізації екосистемних послуг річково-басейнових систем на засадах сталого розвитку.

За результатами роботи конференції сформовано збірку тез доповідей, в якій представлено результати дослідження актуальних питань за окресленою проблематикою.

Жвава дискусія в ході живого спілкування учасників конференції була беззаперечним аргументом до проведення таких заходів саме в оф-лайнному форматі.

*Організаційний комітет
конференції*